

אנא ספרי/י על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים):

נא לכתוב בגוף ראשון

נולדתי בשם מתילדה, בכפר Podoleny שברומניה. גרנו בבית גדול, ארוך, כמו רכבת של 4-5 חדרים מחוברים. הייתה לנו חצר גדולה, המקום היה ירוק מאוד היו מכוונות דיש וטרקטור בחצר, הרבה פירות ודשא. משפחתי הייתה כפרית מקומית שהתקיימה כיתר הגויים באזור מחקלאות, אבי היה איכר. לאמי בצעירותה, הייתה חנות מכולת אוניברסאלית, למרות שבמקצועה הייתה מנהלת חשבונות. לאחר שהביאה שישה ילדים הפסיקה לעבוד ודאגה לטיפול בנו. המצב הכלכלי שלנו היה טוב מאוד ולא היה צורך שאימי תעבוד.

היינו שישה ילדים חמש בנות וכן. אני הייתי הילדה השנייה בגודלה. בין האחות הגדולה ביותר לצעירה ביותר היה הבדל של 10 שנים, הרגשנו שהיינו כולנו כמו תאומים. בכפר לא היה בית כנסת ולכן, בחגים כמו כיפור היינו נוסעים לבית הכנסת בעיר. היינו משפחה גדולה לאבי היו 6 אחים ואחיות כאשר לכל אחד מהם כ-6 ילדים. האירוע היחיד שאני זוכרת לפני המלחמה הוא ברית של אחי הקטן, לאחר 3 בנות נולד בן, אני זוכרת שזה היה אירוע גדול מאוד, כל הכפר הוזמן. לפני המלחמה הספקתי ללמוד רק שנה אחת בבית הספר היסודי.

נא ספרי/י על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

בתחילת המלחמה עוד גרנו בבית בכפר Podoleny. שם התחילו ההטרדות והאימים על משפחתי, היו זורקים על הבית חפצים, שברו לנו את החלונות. היינו חיים בסכנה ממשית, עד שלילה אחד, אבי העמיס את כל המשפחה על העגלה שהייתה רתומה לסוס, והעביר את כולנו יחד לעיר הקרובה Piatra neamt. כשהגענו לעיר כשאנו מצוידים בבגדים שלבשנו בלבד. מיד, ריכזו הגרמנים את כל הגברים כולל אבי, בבית הכנסת ושלחו אותם למחנות עבודה.

לא היה לנו כסף ונאלצנו לגור בשכירות. מכיוון שהיינו 6 ילדים וילדים מטבעם מרעישים גורשנו מהדירות השכורות שלנו פעם אחר פעם. אימא שלי נאלצה לגדל שישה ילדים לבד, ללא פרנסה וללא רכוש. באותו זמן, הוטל עוצר על היהודים ברומניה. לא יכולנו להסתובב ברחוב או לעבוד, חיינו בעוני קשה. בתור ילדים אני זוכרת שהיינו מתגנבים החוצה והולכים לבית הכנסת ללמוד, שם למדתי עוד 3 שנים. חיינו מלמכור את כל מה שהיה לנו, בזבזנו את כל חסכונינו, המשפחה המורחבת בהתחלה הייתה שולחת לנו מעט כסף, אך הדבר לא נמשך להרבה זמן. הסוכנות היהודית ניסתה לעזור, היו שולחים לנו לעיתים אריזות מזון. לאחר שלוש שנים אבא חזר הביתה ממחנה העבודה, שם הוחזק בתנאים קשים מאוד ועבודה פיזית מאומצת, כשחזר היה כבר חולה ותשוש. לאחר כשלוש שנים נוספות נפטר בגיל 57.

אנא ספרי/י על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ (השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

ברומניה הרגישו שהמלחמה נגמרת, התחילו להוציא את הילדים מהמחנות על משאיות והעבירו את כל היהודים שהיו במחנות סביבנו ל bozeho (קרוב לבוקרשט) בתקווה לעלות לארץ. ב-1944 (Piatra neamt) הגיעו הרוסים ונלחמו בגרמנים ברחובות, המלחמה עברה מבית לבית. דודי שהיה ברחוב נורה ומת מקרבות אלו. הבנו שהמלחמה נגמרה. הרוסים נצחו, שלטו ברומניה, ידענו כבר שלא יתנו לנו לעלות לארץ ישראל. ברחובות העיר עברה אחת המשאיות שפנייה לעיר bozeho. אחותי הגדולה הייתה חלשה קצת, ולא יכלה לעלות על המשאית, מהילדים שנשארו בבית אני הייתי הגדולה וההרפתקנית מאוד רציתי לנסוע. עליתי על המשאית. הסוכנות היהודית דאגה לנו לאוכל ולאפשרות להתקדם.

במשאית שהובילה ילדים ממחנות היינו כ 7 חודשים בשלב מסוים אי אפשר היה להתקדם יותר לכן, הועברנו לבית ילדים בבוקרשט. הייתה לי דודה בבוקרשט, נסעתי לבקר אותה, בכניסה ראיתי את דודי שחזר ממחנות העבודה עומד מולי שפוף ועם בגדים קרועים. דודי לקח אותי חזרה לPiatra neamt לבית אימי, שם נשארתי כחודשיים כשבסופן החלטתי לחזור לבית היתומים. עליתי לבד לרכבת, בגיל 12, בחזרה לבית בילדים בבוקרשט, במטרה לעלות לארץ ישראל. בבית הילדים הייתי שנה וחצי. מבוקרשט, עלינו על רכבות, לא היה הרבה מקום אך כיוון שכולם רצו לנסוע הצטופפנו. הגענו לבולגריה ולאחר מכן התמקמנו במחנה צבאי ביוגוסלביה.

המחנה היה על הר ולמרות שהיה קיץ, ישנו על הרצפה. אני זוכרת שהיינו נרדמים על ההר ומתגלגלים למרגלותיו, אהבנו להיות שם. היה אוכל חם וקיבלו אותנו יפה. ב 1946 הגיע זמני לעלות לארץ, לבד ללא תעודות, בגיל 13.5. אונית מעפילים של ה"הגנה" שהייתה אמורה להעביר סחורות ליוגוסלביה אספה אותנו, דרך תיווך של הסוכנות היהודית. כולם רצו לעלות לארץ כך שעטנו לאונייה. באונייה היה מקום ל 800 איש אך עלינו 2700. האונייה הייתה מיועדת לסחורות ולא לאנשים והייתה עמוסה במדפים שבהם נאלצנו להתקבץ. היה צפוף, מהעומס הרב החלו להיכנס לאונייה מים ולכן התבקשנו לזרוק את כל רכושנו לים ולהישאר עם הבגדים שעלינו בלבד. היה קשה, חם, הצטופפנו, ישנו על קרשים, אכלנו מנות קרב, מים לא היו, ולכן נאלצנו לשתות את מי המנוע ואת המנוע קיררנו בים. במנות הקרב היה שוקולד! התנפלנו עליו, כי לא היה לנו שוקולד בתקופת המלחמה.

האונייה עברה דרך רומניה, בולגריה, הונגריה, והגיעה רעועה ועמוסה לישראל לאחר חודש. אני זוכרת שלמרות החוויה הקשה נולדו שני תינוקות באוניה, כלומר הייתה גם חוויה משמחת. הגענו לחיפה במצוקה גדולה, האנגלים שלטו בארץ ורצו להעביר אותנו למעצר בקפריסין, הסוכנות היהודית לא הסכימה והישוב היהודי בארץ שבת. במהלך הדיונים, הועברנו לאונית האנגלים למשך 3 שבועות, באוניה של האנגלים הסתכלתי על עצמי בראי בפעם הראשונה מזה מספר חודשים, לא זיהיתי את עצמי כלל. אושרה לנו העגינה בארץ ישראל.

נא ספרי/י על חייר בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

עליתי לארץ בגיל 13.5 לבד, גרתי בפנימיות של העלייה, עם עוד כ 40 ילדים שחולקו לקבוצות. אוניית העלייה זו(בלתי לגאלית) הייתה האחרונה לפני המעצרים בקפריסין. ירדנו מהאוניה בעתלית, מחנה צבאי. הדבר הראשון שראיתי היה צריפים גדולים והמון מיטות! בארץ הייתה שמחה גדולה, התכנסויות של ילדים ומדריכים. שרנו, רקדנו, למדנו שירים. הואי מאוד נחמד בעתלית. שלחו לנו דברים טובים. במיוחד, אני זוכרת כדים גדולים מברזל עם מרק פירות, אהבתי את זה מאוד.

לאחר 6 שבועות התארגנו לקבוצות ונשלחנו לבתי הספר על פי הגילאים, כי השכלה כמעט ואף אחד לא הספיק לרכוש. למדתי בית ספר עיינות, ליד נס ציונה, בית ספר חקלאי שבו למדנו במשך חצי מהיום ובחצי היום השני עבדנו, אהבנו את זה מאוד. הכל היה יפה, ירוק ונהדר התקרבנו, היינו קבוצה אמיתית. התחברתי עם בחורה שאחיה היה בשנה וחצי גדול יותר מאיתנו אך לא הסכים שיפרידו ביניהם בקבוצות, ומכיוון שגם היא לא הסכימה להיפרד ממני, ציוותו אותנו לקבוצת גילאים גדולה יותר במקצת. היינו בנות 15 וצוותנו לקבוצת הבוגרים בני ה 17.

במלחמת השחרור ניסו לפצל אותי מהקבוצה שגויסה למלחמה, כיוון שהייתי רק בת 15. אך לא הסכמתי לא הייתי מוכנה להיפרד מהמשפחה היחידה שהייתה לי. (לקבוצה שלנו קראו "גורדוניה" ואנחנו בקשר עד היום). לבסוף, הייתי חיילת בת 15. הנגב יושב, בלילה אחד הוקמו 11 נקודות על גבול מצריים במעגל, כשאנחנו במרכזם שומרים כתגבורת. היו מעבירים קורסים לחיילים אצלנו. מאוחר יותר עזבתי את הנגב, עברתי עם חברתי לגור בבית אביה. בשנות החמישים פגשתי במקרה דודה באירוע משפחתי, באותה תקופה הייתי בת"א.

בשנת 1950 כאשר באתי לבקר את דודתי במסעדה שברשותה, פגשתי את איזידור לופוביץ, שהיה מהלקוחות של המסעדה. איזי הגיע גם הוא מרומניה. אך כיוון שהוא גדול ממני ב11 שנים, והיה כבר בן 18 נלקח למחנה עבודה, לאחר המלחמה איזי ניסה להקים תנועה קומוניסטית, לאחר שהדבר לא צלח, אסף שישה חברים ויחד עזבו את רומניה, הגיעו עד אוסטריה למחנה עקורים גדול. היה שם ריכוז גדול של יהודים, האווירה הייתה צעירה ושמחה. לאחר שנתיים ב1947 עזבו את אוסטריה ועלו לארץ ב1949.

הייתי רגילה לקיבוצניקים, ג'ינסים קצרים שרואים דרכם את הכיסים ואילו איזי היה מרוהט, אלגנטי, ובעל גינונים אך היה חשוב לו לציין בפני שאין לו כסף. דבר שהיה פחות חשוב עבורי. בשנות ה50 היה מיתון מאוד קשה, יצאתי לעבוד, עבדתי כקופאית בצרכניה במשך 28 שנים. ב1951, התחתנו, יצאנו כחצי שנה, הייתי כבר בת 18 והוא היה בן 29. עברנו לגור בנתניה. וב1952 נהיינו הורים בפעם הראשונה. כיום, יש לנו שני ילדים הבכורה רבקה, והצעיר צביקה. אימי ואחיי עלו לארץ ב1963. לאחר שחזרו לביתנו בכפר Podoleny, גילו שהוחתמו ללא ידיעתם על מכירת הבית הגדול בו היינו חיים. חיו תקופה ארוכה בבקתה קטנה ממול. לאחר תקופה ממושכת עזבו את הכפר ועלו לישראל.

ראיון: דורית ישחקוב, נתניה, ינואר 2014

יד ושם

המשרד לאזרחים ותיקים

